

พัฒนาการของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2560
The Evolution of Thai national costumes on The Stage of Miss Universe contest from
1969 – 2017

อภิสิทธิ์ ศรีสุธรรม¹

ศิริพร ดาบเพชร²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อจะศึกษาพัฒนาการของรูปแบบชุดประจำชาติไทยที่นำไปประกวดชุดแต่งกายประจำชาติบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ซึ่งเป็นปีแรกที่ประเทศไทยได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยมบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส จนถึง พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดแต่งกายประจำชาติโดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารประเภทหนังสือพิมพ์ ภาพถ่าย วิทยานิพนธ์ และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ชุดไทยดั้งเดิม ชุดไทยประยุกต์ และชุดไทยสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิด ครีเอทีฟ ไทย การเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทยเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงการกำหนดรูปแบบชุดแต่งกายประจำชาติโดยผู้ถือลิขสิทธิ์การส่งตัวแทนนางงามไทยเข้าร่วมประกวด ส่งผลให้รูปแบบของชุดประจำชาติไทยมีการเปลี่ยนแปลงจนได้รับรางวัลจากการประกวดหลายครั้ง จนเกิดเป็นกระแสการติดตามชุดประจำชาติไทยและส่งอิทธิพลต่อรูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนเวทีระดับประเทศ และระดับนานาชาติมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชุดประจำชาติไทย มิสยูนิเวิร์ส การประกวดนางงาม

Abstract

This article aims to study the evolution of Thai national costumes on the stage of Miss Universe contest since 1969, which is the first year that Thailand has won the best national costume award on the Miss Universe stage until 2017. And studying factors affecting the change of Thai national costume styles by using research methods from newspapers, photographs, theses and videos related to the Miss Universe contest. The study indicated that the pattern of the Thai national costume on the stage of the Miss Universe contest. It can be divided into 3 forms Traditional Thai costumes, Apply Thai costumes and Creative Thai costumes under the concept "Creative Thai". The change of the Thai national dress is the result of economic and social factors in each period. Including the formulation of national costume styles by the copyright holders, sending representatives to Miss Universe contest. As a result, the pattern of the Thai national Costumes has changed resulting in many awards from Miss Universe contest. It caused the follow-up trend of Thai National costumes and influencing the style of Thai national costumes on the national stage and international stage to the present.

Keywords: Thai National costumes, Miss Universe, Beauty Contest

¹ นิสิตปริญญาตรี ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: apisit.srisutham@g.swu.ac.th

² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บทนำ

นับตั้งแต่การประกวดมิสยูนิเวิร์ส ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2495 (ค.ศ. 1952) สาวงามจากหลากหลายประเทศทั่วโลกเข้าร่วมการประกวดเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งตัวแทนสาวงามเข้าร่วมการประกวดฯ มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จัก หนึ่งในเครื่องมือที่ใช้เผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จัก คือ ชุดประจำชาติไทยสำหรับการประกวดชุดแต่งกายประจำชาติซึ่งเป็นรางวัลพิเศษที่อยู่คู่กับการประกวดมิสยูนิเวิร์สมายาวนาน ในแต่ละปีมีการคัดเลือกชุดแต่งกายประจำชาติที่มีรูปแบบแตกต่างกันไป และมีพัฒนาการของรูปแบบเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากการติดตามตัวแทนสาวงามแล้ว ชุดประจำชาติไทยเป็นหนึ่งในเสน่ห์ของการติดตามการประกวดนางงามที่มีผู้ติดตามเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

จากความน่าสนใจของชุดประจำชาติที่ใช้บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบชุดประจำชาติไทยบนเวทีมิสยูนิเวิร์สว่ามีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใดบ้าง และศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติไทย โดยจากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์สแล้ว จะพบว่าผู้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องราวของชุดประจำชาติไทยอยู่บ้าง โดยส่วนมากจะเป็นงานของสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์และสาขาประวัติศาสตร์ศิลปะเป็นหลัก อาทิ ดนัย เรียบสกุล เรื่อง *การพัฒนากะบวนกรออกแบบชุดประจำชาติไทย ในการนำเสนอระดับนานาชาติ* ที่ศึกษารูปแบบและกระบวนการออกแบบชุดประจำชาติไทยสำหรับการนำเสนอระดับนานาชาติและนำเสนอกระบวนการออกแบบชุดประจำชาติไทยที่ใช้บนเวทีมิสยูนิเวิร์ส เมนาถ ธนลักษณ์ณี เรื่อง *พัฒนาการชุดประจำชาติของนางงามไทยในการประกวดนางงามจักรวาล* ที่ศึกษาพัฒนาการของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติไทย รูปแบบของศิลปะที่ส่งผลต่อชุดประจำชาติไทย และการวางแนวคิดของผู้ออกแบบในการสร้างชุดแต่งกายประจำชาติว่าผู้ออกแบบมีแนวคิดใดที่ใช้ในการออกแบบชุดประจำชาติไทย แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นยังไม่ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านศิลปะ เช่น ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยจากกองประกวดฯ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทย

ประเด็นศึกษาในบทความนี้คือพัฒนาการของรูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 จนถึง พ.ศ. 2560 ว่ารูปแบบของชุดประจำชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร พร้อมทั้งศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ นอกจากปัจจัยทางด้านศิลปะที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทยในแต่ละรูปแบบ ผู้วิจัยหวังว่าบทความชิ้นนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงรูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดนางงามที่เปลี่ยนไปในปัจจุบันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของรูปแบบชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2560
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส
3. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส

สมมติฐานของการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2560 ส่งผลต่อการเปลี่ยนรูปแบบชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส
2. รางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยม บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดประจำชาติไทยบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส

3. การเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ส่งผลต่อรูปแบบของชุดแต่งกายประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดนางงามในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาพัฒนาการของรูปแบบชุดประจำชาติไทย บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2560 โดยเริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ซึ่งเป็นปีแรกที่ชุดประจำชาติไทยได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยม สิ้นสุดที่ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการนำชุดประจำชาติไทยไปประกวดบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาพัฒนาการของรูปแบบชุดแต่งกายประจำชาติไทย บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดแต่งกายประจำชาติ และผลที่เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงชุดประจำชาติไทยในแต่ละช่วง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาจากหนังสือพิมพ์ วารสาร ทีวีพิมพ์เรื่องราวการประกวดนางงามและชุดแต่งกายประจำชาติ
2. เอกสารวิชาการ เช่น หนังสือ หรือวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาจากวิทัศน์การประกวดมิสยูนิเวิร์สและวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับชุดแต่งกายประจำชาติ

ผลการวิจัย

รูปแบบของชุดประจำชาติไทยที่ถูกนำไปใช้บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 จนถึง พ.ศ. 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย ชุดประจำชาติไทยในรูปแบบชุดไทยดั้งเดิม ชุดประจำชาติไทยในรูปแบบชุดไทยประยุกต์ และชุดประจำชาติไทยในรูปแบบชุดไทยสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดครีเอทีฟ ไทย

1. ชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ในรูปแบบ “ชุดไทยดั้งเดิม”

ชุดไทยดั้งเดิม เป็นคำที่ผู้วิจัยนิยามขึ้น หมายถึงชุดไทยตามแบบประเพณีนิยมที่ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของชุดให้มีความแตกต่าง หรือสร้างความแปลกใหม่ให้กับตัวชุด โดยรูปแบบไม่ซ้ำเดิมในแต่ละปี ขึ้นอยู่กับว่ากองประกวดนางงามไทยต้องการนำเสนอชุดประจำชาติไทยในรูปแบบใด

ชุดประจำชาติไทยในระยะแรกที่กองประกวดนางงามไทยนำมาใช้เพื่อนำเสนอบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส คือ ชุดไทยพระราชานิยม³ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลือกชุดไทยพระราชานิยมนำไปใช้เป็นชุดประจำชาติ (จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา และ วิไลวรรณ สมโสภณ, 2547) ถึงแม้รูปแบบของชุดไทยพระราชานิยมมีความสวยงามและวิจิตรตระการตาเพียงใด แต่ชุดไทยพระราชานิยมไม่ได้รับรางวัลจากการประกวดชุดแต่งกายประจำชาติ กองประกวดนางงามไทยจึงได้ให้ความสำคัญต่อการเลือกชุดประจำชาติไทยมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ส่งตัวแทนสาวงามเข้าร่วมประกวดเพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงและเผยแพร่วัฒนธรรมของประเทศ และได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยม กองประกวดนางงามไทยจึงได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติไทยเพื่อใช้บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์สครั้งแรก โดยชุดประจำชาติไทยที่กองประกวดนางงามไทยนำไปใช้คือชุดไทยแบบประเพณีนิยมเพื่อแสดงความ

³ ชุดไทยพระราชานิยม หมายถึง ชุดที่เกิดขึ้นจากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้ออกแบบฉลองพระองค์แบบไทย แบบต่าง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นชุดแต่งกายประจำชาติของสตรีไทยที่มีความสวยงาม เกิดจากการผสมผสานรูปแบบของฉลองพระองค์ฝ่ายในหลาย ๆ พระองค์ มีทั้งหมด 8 แบบ ประกอบไปด้วย ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยจักรี ชุดไทยดุสิต ชุดไทยจักรพรรดิ และชุดไทยศิวาลัย

สวยงามของชุดประจำชาติไทยนอกเหนือจากชุดไทยพระราชานิยม โดยเลือกชุดไทยที่มีความหลากหลายและมีให้ซ้ำรูปแบบกันในแต่ละปี

มูลเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนเวทีมีสยูนิเวิร์สครั้งแรกมาจากการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2512 (Miss Universe 1969) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา กองประกวดนางสาวไทยมีความต้องการที่จะนำเสนอชุดประจำชาติไทยที่นอกเหนือจากชุดไทยพระราชานิยม จากคำสัมภาษณ์ของ แสงเดือน แม้นวงศ์ (2555, อ้างโดย ดนัย เรียบสกุล, 2555) กล่าวว่าเดิมทีกองประกวดนางสาวไทยมีความตั้งใจที่จะให้ตัวแทนสาวงาม คือ แสงเดือน แม้นวงศ์ สวมใส่ชุดชานาในการประกวด แต่ชุดชานาเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองแบบคอมมิวนิสต์จึงเปลี่ยนความคิดเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะตามมาภายหลัง กองประกวดนางสาวไทยจึงขอคำปรึกษาจากท่านผู้หญิง จงกล กิตติขจร ภริยาของจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ. 2506 – 2514) ในการเลือกชุดประจำชาติไทยเพื่อใช้สำหรับการประกวด ท่านผู้หญิงฯ แนะนำให้เอาภานางรำสวมชฎาที่อยู่ในโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยในขณะนั้นมาออกแบบเป็นชุดไทยนางละครสวมชฎา ชุดไทยนางละครที่แสงเดือน แม้นวงศ์สวมใส่เป็นชุดไทยนางละครสีแดงและเขียว รูปแบบดั้งเดิมของชุดไทยนางละคร พร้อมกับสวมชฎาทรงสูงแหลมสีทองอร่าม สร้างความโดดเด่นจากผู้เข้าประกวดประเทศอื่น ๆ ทำให้ชุดนี้ได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยมเป็นครั้งแรกของประเทศไทย (ไทยรัฐ, 2512, 18 กรกฎาคม) ถือเป็นความสำเร็จของกองประกวดนางสาวไทย จากความสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นแนวทางให้กองประกวดนางสาวไทยเลือกชุดประจำชาติที่มีความหลากหลาย เพื่อนำเสนอความสวยงามของประเทศไทยในแต่ละแง่มุมผ่านชุดแต่งกายประจำชาติให้เป็นที่รู้จัก ส่งผลให้รูปแบบของชุดประจำชาติไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2512 เป็นต้นมามีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับว่ากองประกวดต้องการเลือกชุดใดมานำเสนอ สามารถจำแนกรูปแบบออกเป็น 4 รูปแบบคือ ชุดไทยพระราชานิยม ชุดไทยประยุกต์ ชุดไทยนางละคร และชุดไทยท้องถิ่นนิยม/พื้นถิ่นนิยม

1) ชุดไทยพระราชานิยม เป็นชุดที่กองประกวดยังคงนิยมนำมาใช้ในการประกวด โดยมีการปรับเปลี่ยนสีและรูปแบบของตัวชุดที่ใช้ในการประกวด ชุดไทยพระราชานิยมถูกนำมาสวมใส่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 7 ชุด ประกอบด้วย ชุดไทยจักรีสีชมพู สวมใส่โดยวารุณี แสงศิรินาวัน เมื่อ พ.ศ. 2514 ชุดไทยจักรพรรดิสีชมพู สวมใส่โดยเบญจมาศ พลภักทวิจิตร ณ เมื่อ พ.ศ. 2517 ชุดไทยพระราชานิยมสีชมพู สวมใส่โดยวัลยา โทณวนิก เมื่อ พ.ศ. 2518 ชุดไทยบรมพิमानสีเขียว สวมใส่โดย ลัดดาวัลย์ อินทร์ยา เมื่อ พ.ศ. 2520 และ จินดา เนินกร่าง เมื่อ พ.ศ. 2526 ชุดไทยบรมพิमानสีชมพู สวมใส่โดย อาทิตยา พรหมกุล เมื่อ พ.ศ. 2523 และชุดไทยจักรพรรดิสีฟ้าขาว สวมใส่โดย ธารทิพย์ พงษ์สุข เมื่อ พ.ศ. 2528

2) ชุดไทยประยุกต์ จากคำสัมภาษณ์ของนาดยา นครชัย (2559 อ้างโดย เมณาถ ธนลักษณะมณี, 2560) กล่าวว่าชุดไทยประยุกต์เป็นชุดที่มีแนวคิดจากชุดไทยพระราชานิยมเป็นหลัก เพิ่มเพียงลวดลายปักเลื่อม ออกแบบตัดเย็บเพื่อให้นางงามสามารถสวมใส่ได้อย่างสบายและสามารถเปลี่ยนชุดได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากนางงามต้องสวมใส่ชุดไทยด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับผู้สวมใส่ ชุดไทยประยุกต์ถูกนำมาสวมใส่ในการประกวด มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ชุด ประกอบด้วย ชุดไทยประยุกต์สีชมพู สวมใส่โดย แคทริยา อารีรักษ์ เมื่อ พ.ศ. 2519 ชุดไทยประยุกต์จากชุดไทยจักรีสีขาวปักด้วยดิ้นทอง สวมใส่โดย พรพิศ ศาครวิจิตร เมื่อ พ.ศ. 2521 ชุดไทยประยุกต์จากชุดไทยจักรีสีน้ำเงิน สวมใส่โดย มาสสุภา กาพย์ประพันธ์ เมื่อ พ.ศ. 2524 ชุดไทยประยุกต์จากชุดไทยจักรพรรดิสีชมพู สวมใส่โดย นิภาพร นาราพานิชย์ เมื่อ พ.ศ. 2525 ชุดไทยประยุกต์จากชุดไทยนางละครสีชาวมุขี พร้อมพวงมาลัย สวมใส่โดย สาวิณี ปะการะนัง เมื่อ พ.ศ. 2527 และชุดไทยประยุกต์จากชุดไทยเรือนต้นสีเลือดหมู สวมใส่โดย ทวีพร คลังพลอย เมื่อ พ.ศ. 2529

3) ชุดไทยนางละคร เป็นรูปแบบของชุดที่นำมาสวมใส่อีกครั้งหลังจาก พ.ศ. 2512 โดยยังคงรูปแบบของชุดไทยนางละครพร้อมสวมชฎาทรงสูงแหลมสีทองอร่ามเช่นเดิม ชุดไทยนางละครนับตั้งแต่ พ.ศ. 2512 เป็นต้นมาได้นำมาสวมใส่เพียงครั้งเดียว ซึ่งยังคงรูปแบบเช่นเดิมกับชุดที่นำไปประกวด สวมใส่โดย กนกอร บุญมา เมื่อ พ.ศ. 2516

4) **ชุดไทยท้องถิ่นนิยม/พื้นถิ่นนิยม** หมายถึงชุดไทยที่มีต้นแบบมาจากชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง หรือชุดที่แสดงออกถึงความสวยงามของภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ชุดไทยท้องถิ่นนิยม/พื้นถิ่นนิยม ถูกนำมาใช้ในการประกวดจำนวนทั้งสิ้น 3 ชุด ประกอบด้วย ชุดไทยชาวไทยภูเขาเสียด้า สวมใส่โดย นิภาภัทร สุดศิริ เมื่อ พ.ศ. 2515 ชุดไทยพื้นถิ่นนิยมภาคกลางสีชมพู สวมใส่โดย วงเดือน เกิดพุ่ม เมื่อ พ.ศ. 2522 และชุดไทยพื้นถิ่นนิยมภาคกลางที่มีการปรับเปลี่ยนจากนุ่งผ้าถุงเป็นการนุ่งโจงกระเบน สวมใส่โดย ชุดิมา นัยนา เมื่อ พ.ศ. 2530

ภาพที่ 1 ชุดประจำชาติไทยชุดแรกที่ได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยม

ที่มา: (ไทยรัฐ, 2512, 18 กรกฎาคม)

จะเห็นได้ว่าชุดประจำชาติไทยในรูปแบบดั้งเดิมนี้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างความหลากหลายในการนำเสนอวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของประเทศไทย รวมถึงรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติ ถึงแม้จะมีการนำเสนอชุดประจำชาติไทยที่หลากหลาย แต่ชุดไทยดั้งเดิมกลับไม่ได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติแม้แต่ครั้งเดียว นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติไทยในเวลาต่อมา

2. ชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์สในรูปแบบ “ชุดไทยประยุกต์”

หลังจากที่กองประกวดนางสาวไทยนำชุดไทยดั้งเดิมไปใช้ในการประกวดบนเวทีมิสยูนิเวิร์สแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้รูปแบบของชุดประจำชาติไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเป็นครั้งที่สองเป็นชุดไทยประยุกต์ที่มีการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมของไทยนำเสนอสู่สายตานานาชาติ การเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติ มีความสัมพันธ์ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประกวดนางสาวไทยในยุคการเพื่อการพาณิชย์ ธุรกิจของเอกชนหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงธุรกิจเสื้อผ้าอย่าง “ห้องเสื้อระพี” เข้ามามีบทบาทต่อการประกวดนางสาวไทย และมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติไทย

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการประกวดนางสาวไทยเป็นผลมาจากสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา บรรยากาศทางการเมืองเปิดกว้างในการแสดงออกทางความคิด เกิดตื่นตัวเรื่องของสิทธิและความเสมอภาคทางเพศ การประกวดนางสาวไทยตกเป็นเป้าหมายหนึ่งที่ถูกโจมตีเพราะเป็นการส่งเสริมค่านิยมที่ผิดให้แก่สังคมโดยการใช้ความสวยงามของรูปร่างหน้าตาแปรเปลี่ยนเป็นมูลค่า ทำให้สตรีเป็นเหมือนวัตถุทางเพศ ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรงจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้การประกวดนางสาวไทยต้องยุติลง (สุจิตรา อรุณพิพัฒน์, 2550) ภาคเอกชนพยายามที่จะรื้อฟื้นการประกวดนางสาวไทยขึ้นอีกหลายครั้ง ทั้งกลุ่มนายทุน นักธุรกิจ รวมถึงภาครัฐ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ (สุพัตรา กอบกิจสุขสกุล, 2531)

การประกวดนางสาวไทยกลับมาจัดการประกวดอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2527 โดยสมาคมนักเรียนเก่าชิราวุธร่วมกับสถานีโทรทัศน์ฯ ช่อง 7 ซึ่งเป็นการประกวดโดยรัฐบาลมิได้มีส่วนร่วมต่อการประกวด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ธุรกิจของภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทต่อการประกวดนางสาวไทยในรูปแบบผู้สนับสนุนการประกวด ทำให้การประกวดนางสาวไทย

ในช่วงนี้เป็นประจวบเพื่อเน้นผลกำไรของเอกชนเป็นหลัก (เอกจิตรา คำมีศรีสุข, 2550) ธุรกิจของภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการประกวดเพื่อใช้เวทีนางสาวไทยในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจของตนให้เป็นที่รู้จัก เช่น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความสวย ความงาม รวมไปถึงธุรกิจเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการประกวด

ห้องเสื้อระพี หนึ่งในธุรกิจเครื่องแต่งกายที่ให้การสนับสนุนการประกวดนางสาวไทย โดยเป็นการสนับสนุนชุดราตรียาวเพื่อให้ผู้เข้าประกวดนางสาวไทยรวมถึงตัวแทนสาวไทยในการประกวดมิสยูนิเวิร์สสวมใส่ และออกแบบชุดแต่งกายประจำชาติเพื่อใช้บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ห้องเสื้อระพีมีความชำนาญในการออกแบบตัดเย็บโดยใช้เทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้าสมัยใหม่ เช่น การจับเดรป การปักเลื่อม มาประยุกต์เข้ากับเสื้อผ้าทำให้เสื้อผ้ามีความสวยงาม โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับจากวงการแฟชั่นในประเทศไทย การออกแบบชุดประจำชาติไทยของห้องเสื้อระพีจึงได้มีการประยุกต์นำเทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้าสมัยใหม่เข้ากับชุดไทยประเพณีนิยมแบบเดิม ทำให้ชุดประจำชาติไทยภายใต้การออกแบบตัดเย็บของห้องเสื้อระพีจึงยังคงความสวยงาม ในขณะเดียวกันยังสร้างความแปลกใหม่ให้กับชุดแต่งกายให้โดดเด่นไปจากเดิม

ห้องเสื้อระพีออกแบบชุดประจำชาติไทยชุดแรกเพื่อใช้ในการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2531 ณ กรุงไทเป สาธารณรัฐจีน เพื่อให้ ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก เป็นผู้สวมใส่ ชุดประจำชาติไทยที่ห้องเสื้อระพีออกแบบให้เป็นชุดไทยจักรีประยุกต์สีม่วงเม็ดมะปราง (สีม่วงอมแดง) ได้รับแรงบันดาลใจมาจากพระบรมฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตัดเย็บโดยใช้ผ้ายกดินทองสีม่วงเม็ดมะปราง ลวดลายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัดดอกใหญ่ ประยุกต์เข้ากับตัวเสื้อจับเดรปแทนการห่มสไบ แต่ยังคงผ้าสไบด้านหลังไว้ สร้างความโดดเด่นด้วยการปักด้วยดินทองปักกลีบปิดทับตัวชุดให้มีความสวยงาม (ไทยรัฐ, 2531, 17 พฤษภาคม) เป็นชุดที่เรียบง่ายและสวยงาม อีกทั้งยังเสริมบุคลิกให้กับผู้สวมใส่ ทำให้ชุดไทยประยุกต์ชุดนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดชุดแต่งกายประจำชาติเป็นครั้งที่สอง ประกอบกับภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ได้รับตำแหน่งมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2531 ส่งผลให้ห้องเสื้อระพีมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในฐานะผู้ออกแบบชุดแต่งกายประจำชาติให้กับมิสยูนิเวิร์ส

ภาพที่ 2 ชุดไทยประยุกต์โดยการออกแบบของห้องเสื้อระพี
ที่มา: (लयค์ บุญยรัตพันธ์, 2531)

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นส่งผลให้ห้องเสื้อระพีผูกขาดการเป็นผู้สนับสนุนหลักในการออกแบบชุดประจำชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง พ.ศ. 2543 ชุดประจำชาติไทยภายใต้การออกแบบของห้องเสื้อระพีเป็นชุดที่ประยุกต์จากชุดไทยพระราชานิยม โดยนำศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่มาประยุกต์บนตัวชุด เพื่อนำเสนอเอกลักษณ์ของไทยในหลากหลายรูปแบบให้นานาชาติได้รู้จัก ผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดมิสยูนิเวิร์ส มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ชุด ประกอบไปด้วย

ชุดไทยจักรีประยุกต์สีม่วงเม็ดมะปราง เป็นชุดที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประยุกต์เข้ากับตัวเสื้อจับเดรป ปักด้วยดินทอง พลอย และลูกปัด สวมใส่โดย ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ได้รับรางวัลชนะเลิศบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2531

ชุดไทยบรมพิमानประยุกต์สีน้ำเงินเข้ม เป็นชุดที่ผสมผสานเชิงประเพณีไทยคือประเพณีการรำโนราห์ ศิลปะการแสดงทางภาคใต้ นำมาประยุกต์เข้ากับชุดไทยบรมพิमानสีน้ำเงินเข้ม ส่วนคอประยุกต์เข้ากับส่วนบนของชุดมโนราห์ มีพู่ห้อยสีทองระยงระยงเล็กน้อย พร้อมกับปักดินทองลงบนช่วงคอของชุดจนถึงกลางลำตัว ให้ชุดมีความสง่างาม สวยเด่น แปลกตา (เมนาถ ธนลักษณะมณี, 2560) สวมใส่โดย ยลดา ร่องหนาม ชุดนี้ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2532 ณ ประเทศเม็กซิโก (ไทยรัฐ, 2532, 14 พฤษภาคม) แต่ภายหลังมีการเลื่อนอันดับให้เป็นรองอันดับ 1 แทนชุดของประเทศกัวเตมาลาที่ได้รับอันดับ 1 ในตอนแรก เนื่องจากวัสดุของชุดมิได้มาจากภายในประเทศ

ชุดไทยดุสิตประยุกต์สีชาคริม เป็นชุดที่ผสมผสานศิลปะล้านนาประยุกต์เข้ากับชุดไทยดุสิตสีชาคริมปักด้วยดินทอง โดยใช้ผ้าปักล้านนาประยุกต์เป็นกรองคอและลวดลายช่วงไหล่ พร้อมด้วยเครื่องประดับจากภาคเหนือ อย่างเกี่ยวและดอกเอื้องขุนทอง มาเป็นเครื่องประดับให้มีความโดดเด่น (ไทยรัฐ, 2535, 26 เมษายน) เพื่อแสดงออกถึงความสวยงามของศิลปะล้านนาและเข้ากับผู้สวมใส่ซึ่งพื้นเพเป็นชาวภาคเหนือ สวมใส่โดย อรอนงค์ ปัญญาวงศ์ ชุดนี้ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2535 (Miss Universe 1992) ณ ประเทศไทย

ชุดไทยประยุกต์สีแดงเพลิง เป็นชุดที่มีได้มีการวางรูปแบบการออกแบบเช่นเดียวกับชุดอื่น ๆ ที่ผ่านมา เป็นชุดที่มีความเรียบง่าย สร้างความโดดเด่นด้วยสีแดงเพลิง (สีแดงอมแสด) เพื่อให้เข้ากับผิวพรรณของผู้สวมใส่ มีการประดับลวดลายลงบนช่วงไหล่ซ้าย เหยยผิวบริเวณช่วงไหล่และเนินอกให้สวยงาม โดดเด่น สวมใส่โดย ฉัตรทริกา อุบลศิริ ชุดนี้สามารถเข้ารอบ 10 ชุดสุดท้ายบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2536 (Miss Universe 1993) ณ ประเทศเม็กซิโก (ไทยรัฐ, 2536, 10 พฤษภาคม)

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา ชุดไทยประยุกต์ไม่ได้รับรางวัลบนเวทีมิสยูนิเวิร์สอีกเลย ด้วยรูปแบบของชุดประจำชาติไทยที่เน้นความเรียบง่าย และไม่โดดเด่น ห้างเสื้อระพีผูกขาดการสนับสนุนชุดแต่งกายประจำชาติมาจนถึง พ.ศ. 2543 หลังจากการเปลี่ยนแปลงผู้ถือลิขสิทธิ์ในการส่งตัวแทนสาวไทยเข้าร่วมประกวดมิสยูนิเวิร์สจากเวทีนางสาวไทยเป็นเวทีมิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์สโดยสถานีโทรทัศน์ฯ ช่อง 7 เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร (ประเสริฐ เจิมจตุธรรม, 2545) ส่งผลให้ธุรกิจภาคเอกชนหลายรายได้ยุติการสนับสนุนและมีธุรกิจรายใหม่เข้ามาสนับสนุนแทนธุรกิจภาคเอกชนรายเก่า โดยห้างเสื้อระพีให้การสนับสนุนชุดประจำชาติไทยชุดสุดท้าย เมื่อ พ.ศ. 2543 ด้วยชุดไทยบรมพิमानสีชาคริมงานช่าง สวมใส่โดย กุลธิดา เย็นประเสริฐ บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2543 (दनัย เรียบสกุล, 2554) ก่อนจะยุติบทบาทไปเป็นผู้สนับสนุนชุดราตรียาวในการประกวดมิสยูนิเวิร์ส จนถึง พ.ศ. 2545

ภายหลังจากห้างเสื้อระพียุติบทบาท การประกวดมิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์สได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและนักออกแบบอิสระในการออกแบบชุดประจำชาติแทนห้างเสื้อระพี โดยยังคงรูปแบบเป็นชุดไทยประยุกต์เช่นเดิม นอกจากนี้ยังวางคอนเซ็ปต์การออกแบบชุดประจำชาติ โดยเน้นที่ความอลังการหรือการเลือกใช้วัสดุประกอบเป็นตัวชุด ให้มีความยิ่งใหญ่ และมีอุปกรณ์ประกอบการนำเสนอ (เมนาถ ธนลักษณะมณี, 2560) ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2549 ในช่วงนี้มีเพียงชุดเดียวที่ได้รับรางวัลคือ ชุดไทยประยุกต์จากชุดไทยสมัยอยุธยา พร้อมด้วยเครื่องประดับที่ทำจากทองคำแท้ สวมใส่โดย ชนันภรณ์ รสจันทร์ ชุดนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2548 ณ ประเทศไทย (ไทยรัฐ, 2548, 27 พฤษภาคม)

ชุดประจำชาติไทยในรูปแบบชุดไทยประยุกต์นี้ ได้นำมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง พ.ศ. 2549 ส่งผลให้รูปแบบของชุดประจำชาติไทยที่ใช้ในการประกวดมิสยูนิเวิร์สมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้น ส่งผลให้ชุดประจำชาติไทย ได้รับรางวัลชนะเลิศชุดแต่งกายประจำชาติสองครั้ง รางวัลรองชนะเลิศสองครั้ง และเข้ารอบสิบชุดสุดท้ายอีกหนึ่งครั้ง ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดประจำชาติในทิศทางที่ดีขึ้น

3. ชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์สภายใต้แนวคิด “ครีเอทีฟ ไทย (Creative Thai)”

รูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนเวทีมิสยูนิเวิร์สเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอีกครั้ง โดยนำเสนอเป็นชุดไทยสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิด ครีเอทีฟ ไทย หรือการนำเสนอความเป็นไทยในรูปแบบสร้างสรรค์ ใช้ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2551 ทำให้ชุดประจำชาติไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา มีความสร้างสรรค์และแตกต่างออกไปจากชุดแต่งกายประจำชาติในรูปแบบเดิมอย่างสิ้นเชิงและยังคงเป็นรูปแบบที่ใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดประจำชาติภายใต้แนวคิดครีเอทีฟ ไทย ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักคือ กระแสนิยมรูปแบบชุดประจำชาติแบบสร้างสรรค์ นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และโครงการครีเอทีฟ ไทย และกระแสแฟชั่นภายนอก นำไปสู่การนำเสนอชุดประจำชาติไทยในรูปแบบสร้างสรรค์

กระแสนิยมรูปแบบชุดประจำชาติแบบสร้างสรรค์ เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ชุดประจำชาติญี่ปุ่นได้รับรางวัลชุดแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยมบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2549 ด้วยชุดชามูไรสีแดงสด ในลักษณะคอสเพลย์ (Cosplay) พร้อมด้วยดาบชามูไร แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของสตรีเพศ (Tayag, 2017) สวมใส่โดย คุราระ ชิบานะ (Kurara Chibana) ชุดประจำชาติชุดนี้เป็นชุดแรกที่มีการนำเสนอในรูปแบบชุดสร้างสรรค์ และมีการนำเสนอวัฒนธรรมประชานิยมอย่างคอสเพลย์ชามูไร เป็นชุดประจำชาติ นอกจากชุดแต่งกายที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ชุดนี้ส่งอิทธิพลทำให้หลาย ๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทยนำเสนอชุดประจำชาติที่มีความสร้างสรรค์ เมื่อชุดประจำชาติที่มีความสร้างสรรค์ได้รับรางวัลจากการประกวดมิสยูนิเวิร์สมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชุดประจำชาติเป็นชุดสร้างสรรค์โดยปริยาย

ปัจจัยด้านนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และโครงการครีเอทีฟ ไทย เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในสมัยนายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. 2551 – 2554) เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ที่มีสาระสำคัญให้นำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของไทยมาต่อยอดเพื่อรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมและสืบต่อกันมาให้คงอยู่และเผยแพร่สู่สากล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2549) นำไปสู่กระแสที่ชื่อว่า ครีเอทีฟ ไทย คือการนำวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทยที่อยู่รอบตัวมาพัฒนาโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ให้กลายเป็นสินค้าและบริการเพื่อต่อยอดทางธุรกิจขึ้นในสังคมจากกระแสดังกล่าวทำให้กองประกวดนำชื่อของกระแสครีเอทีฟ ไทย มาเป็นชื่อแนวคิดสำหรับการออกแบบชุดประจำชาติไทย

ปัจจัยสุดท้าย คือ กระแสแฟชั่นภายนอก คือการนำศิลปะเน้นแนวคิด มาใช้ในการออกแบบแฟชั่น โดยคำนึงถึงแนวคิดมากกว่าสุนทรีย์และความงาม รูปแบบนี้เป็นรูปแบบศิลปะที่นิยมนำมาใช้ในช่วงทศวรรษ 2550 นักออกแบบมีการนำวัสดุอื่นมาใช้ในการตัดเย็บชุดที่นอกจากผ้า เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ต้องการจะสื่อมากกว่าความสวยงาม ส่งผลให้ผู้ออกแบบชุดแต่งกายประจำชาติมีการวางแนวคิดในการออกแบบชุดแต่งกายประจำชาติและใช้วัสดุต่าง ๆ เพื่อให้ชุดประจำชาติสามารถแสดงแนวคิดของตนได้ ส่งผลให้รูปแบบของชุดประจำชาติไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา เป็นชุดที่มีแนวคิดในการออกแบบชุดที่ชัดเจน

จากปัจจัยดังกล่าวทำให้กองประกวดมิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส จัดทำโครงการออกแบบชุดประจำชาติไทย เปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้าน รวมทั้งผู้สนใจส่งผลงานการออกแบบชุดประจำชาติไทยมาประกวด มีการกำหนดแนวคิดที่ใช้ในการประกวดคือ “ครีเอทีฟ ไทย” หมายถึงชุดที่มีกลิ่นอายของความเป็นไทย เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2551 (दनัย เรียบสกุล, 2555) เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถออกแบบชุดประจำชาติได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำวัฒนธรรมไทยแง่มุมใดมานำเสนอก็ได้ ทำให้ชุดประจำชาติไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงทำให้ชุดประจำชาติไทยมีความแปลก แตกต่าง และโดดเด่นยิ่งขึ้น แนวคิดนี้ยังคงเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้จนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มของชุดประจำชาติที่แปลกตาขึ้นไปเรื่อย ๆ

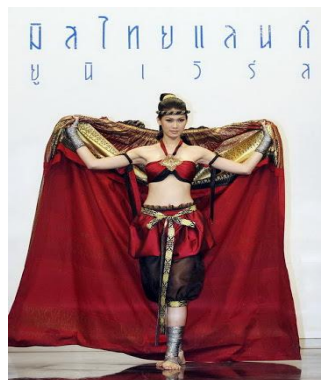
ชุดประจำชาติภายใต้แนวคิดศรีเอทีพี ไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 จนถึง พ.ศ. 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ชุด โดยชุดที่ได้รับรางวัลมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ชุด ประกอบด้วย

ชุดสปิริต ออฟ ไฟต์ติ้ง (Spirit of Fighting) ชุดไทยสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากกีฬามวยไทย ผสมผสานเข้ากับความแข็งแกร่ง อ่อนหวานของสตรีไทย ออกแบบโดย สถาปต์ย์ มูลมา ตัดเย็บโดยห้องเสื้อโนริโกะ สวมใส่โดย กวินตรา โพธิจักร บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2551 ได้รับรางวัลชนะเลิศชุดแต่งกายประจำชาติ

ชุดหญิงงามท้องถิ่นสุวรรณภูมิ หรือชื่อปรากฏในสื่อคือ ญ. งามท้องถิ่นสุวรรณภูมิ ชุดไทยสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยภูเขาผวนวกเข้ากับความสุขงามภายในจิตใจของสตรี ออกแบบโดย ธัชกร ตั้งธนกรกิจ นักออกแบบอิสระ สวมใส่โดย ชุดิมา ดุรงค์เดช บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2552 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2

ชุดสยามไอยรา ชุดไทยสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดมาจาก “ช้าง” ซึ่งเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของประเทศไทย ผวนวกเข้ากับชุดสตรีไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ออกแบบโดย พลิน อภิญากุล เว็บไซต์เนอร์ (Web Designer) สวมใส่โดย ฝนทิพย์ วัชรตระกูล บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2553 ได้รับรางวัลชนะเลิศชุดแต่งกายประจำชาติ

ชุดตุ๊ก ตุ๊ก ไทยแลนด์ (Tuk Tuk Thailand) ชุดไทยสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากยานพาหนะตุ๊ก ตุ๊ก มานำเสนอเป็นชุดประจำชาติ ออกแบบโดย หิรัญกฤษฎ์ ภัทรพิบูลย์กุล นักวิชาการวัฒนธรรม สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม สวมใส่โดย อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ บนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2558 ได้รับรางวัลชนะเลิศชุดแต่งกายประจำชาติ

ภาพที่ 3 ชุดสปิริต ออฟ ไฟต์ติ้ง ชุดประจำชาติไทยภายใต้แนวคิดศรีเอทีพี ไทยชุดแรก

ที่มา: https://lh3.ggpht.com/_9QJze-_72EE/TCXunHQNQI/AAAAAAAAKqc/7uX1tJw09so/s512/002-15.jpg

ชุดประจำชาติไทยภายใต้แนวคิดศรีเอทีพี ไทย ถือเป็นชุดประจำชาติไทยที่ประสบความสำเร็จในแง่ของผลรางวัลเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดอิทธิพลต่อรูปแบบของชุดประจำชาติไทยที่ใช้บนเวทีระดับประเทศ และเวทีระดับนานาชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา มีการนำชุดไทยสร้างสรรค์ที่แสดงออกถึงความเป็นไทยไปใช้เพื่อการประกวดมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ อิทธิพลต่อรูปแบบของชุดประจำชาติไทยในปัจจุบันแล้ว ชุดประจำชาติไทยภายใต้แนวคิดศรีเอทีพี ไทย ส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นภายในสังคมถึงการเหมาะสมในการหยิบนำวัฒนธรรมมานำเสนอเป็นชุดประจำชาติ โดยมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับรูปแบบชุดไทยสร้างสรรค์ และยกคงถกเถียงกันมาจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดี ด้วยรูปแบบของชุดประจำชาติที่มีพัฒนาการในทิศทางที่เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านสามารถมีส่วนร่วมกับชุดประจำชาติไทยที่ใช้ประกวด ทำให้กระแสความนิยมในชุดประจำชาติไทยบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส ยังคงมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมากมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของชุดประจำชาติไทยบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 จนถึง พ.ศ. 2560 มีรูปแบบที่ใช้ในการประกวดอยู่ 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ ชุดไทยดั้งเดิม ซึ่งเป็นชุดไทยตามแบบประเพณีนิยมที่มีความหลากหลายในรูปแบบของตัวชุด ชุดไทยประยุกต์ ซึ่งเป็นชุดไทยที่มีการนำชุดไทยดั้งเดิมมาประยุกต์พร้อมกับวางรูปแบบการประยุกต์เพื่อสามารถนำเสนอวัฒนธรรมไทยในรูปแบบอื่น ๆ และเสริมสร้างความโดดเด่น สวยงามมากยิ่งขึ้น และชุดไทยสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดครีเอทีฟ ไทย ซึ่งเป็นชุดที่มีรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง โดยมีการนำวัฒนธรรมไทยที่อยู่รอบตัวมานำเสนอเป็นชุดประจำชาติในรูปแบบสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบหลังสุดนี้เป็นรูปแบบที่ยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าชุดประจำชาติไทยมีพัฒนาการที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นไปตามแต่ละช่วงเวลา ทำให้เกิดความน่าสนใจถึงรูปแบบของชุดประจำชาติไทยว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปในทิศทางใดต่อไป รวมถึงจะมีการนำวัฒนธรรมความเป็นไทยใดที่จะนำไปเสนอบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส

ข้อสังเกตหนึ่งที่สามารถสังเกตได้จากการวิจัยคือพัฒนาการของชุดประจำชาติไทยมีความสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงการรูปแบบประกวดนางงามอันเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจภายในประเทศควบคู่กันไป เช่น รูปแบบชุดไทยดั้งเดิมสอดคล้องกับการประกวดนางสาวไทยเพื่อค้นหาตัวแทนสาวไทยเป็นผู้เผยแพร่วัฒนธรรมและชื่อเสียงของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จัก เพื่อผลประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศ และเจริญความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐอเมริกา รูปแบบชุดไทยประยุกต์สอดคล้องกับการเติบโตของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำให้ธุรกิจภาคเอกชนมีส่วนร่วมต่อการประกวดนางสาวไทย และรูปแบบชุดไทยสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดครีเอทีฟ ไทย สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งเป็นผลมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีความสอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบของชุดประจำชาติไทยบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์สยังคงมีการพัฒนารูปแบบมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีที่น่าสนใจในการทำการศึกษารูปแบบของชุดประจำชาติไทยหลังจากนี้ว่าจะมีพัฒนาการในทิศทางใด เป็นสิ่งที่น่าติดตาม หากนักวิจัยนี้ไปศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสาร รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุดแต่งกายประจำชาติไทย จะสามารถช่วยให้เข้าใจถึงรูปแบบของชุดแต่งกายประจำชาติ รวมถึงสามารถวิเคราะห์แนวโน้มของชุดประจำชาติไทยบนเวทีมิสยูนิเวิร์สได้อย่างเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ดาบเพชร เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมไปถึงการชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่อง ตลอดระยะเวลาความร่วมมือของการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ นิสิตภาควิชาประวัติศาสตร์รุ่นที่ 40 ทุกคน ที่แบ่งปันข้อมูล ให้คำปรึกษา แนะนำแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเดินทาง มาโดยตลอด รวมถึงขอขอบพระคุณรุ่นพี่ ภาควิชาประวัติศาสตร์รุ่นที่ 39 ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา และ วิไลวรรณ สมโสมณ. (2547). **ชุดไทยพระราชนิยม**. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ประเสริฐ เจิมจตุธรรม. (2545). **สาวงาม สาวมงกุฎ**. กรุงเทพฯ: O-Zone.
- लयค์ บุญยรัตพันธ์. (2531). **เอกลักษณ์สตรีไทย**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (The Creative Economy)**. กรุงเทพฯ: พี.ซี. เพลส.

วิทยานิพนธ์

- दनัย เรียบสกุล. (2555). **การพัฒนากระบวนการออกแบบชุดประจำชาติไทย ในการนำเสนอระดับนานาชาติ**. รายงานวิจัยภาควิชาศิลปะและการออกแบบ, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพัตรา กอบกิจสุขสกุล. (2531). **การประกวดนางสาวไทย (พ.ศ.2477-2530)**. รายงานวิจัยศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิรา อรุณพิพัฒน์. (2550). **เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการผลิตนางงาม : กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง, คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมณาด ธนลักษณะณี. (2560). **พัฒนาการชุดประจำชาติของนางงามไทยในการประกวดนางงามจักรวาล**. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ, คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกจิตรา คำมีศรีสุข. (2550). **ความสัมพันธ์ของทุนวัฒนธรรมกับทุนนิยม : กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย (พ.ศ. 2477 – 2549)**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง, คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนังสือพิมพ์

- ชุดยอดเยี่ยม. (2548, 27 พฤษภาคม). **ไทยรัฐ** หน้า 16.
- ชุดไทยน้องปึกไม่ถึงดวงดาว. (2536, 10 พฤษภาคม). **ไทยรัฐ** หน้า 22.
- นส.ไทย ‘แสงเดือน’ ได้ตำแหน่งแต่งกายประจำชาติงามที่สุด. (2512, 18 กรกฎาคม). **ไทยรัฐ**. หน้า 13.
- นางงาม. (2535, 26 เมษายน). **ไทยรัฐ**. หน้า 17.
- ผู้อยู่เบื้องหลังชุดประจำชาติที่สวยงามที่สุด. (2531, 17 พฤษภาคม). **ไทยรัฐ**. หน้า 13.
- “ยลดา” ใส่ชุดไทยได้ที่สาม. (2532, 14 พฤษภาคม). **ไทยรัฐ**. หน้า 2.

บทความในวารสาร

- दनัย เรียบสกุล. (2554). **วิวัฒนาการชุดประจำชาติไทยบนเวทีประกวดนางงามจักรวาล ระหว่างปี 2547 – 2553**. วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2(1): 87 – 101.

เอกสารอ้างอิง

เอกสาร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)**. หน้า 56.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Tayag, Voltaire E. (2017). **11 iconic Miss Universe National Costumes**. Retrieved from <https://www.rappler.com/life-and-style/specialsmis-universe/159750-miss-universe-national-costumes-history-photos>